

DE MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING
DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

**Betreft: Derde Landenstrategienota voor Ontwikkelingssamenwerking
2017-2021 tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika**

1. INHOUDELIJK

1.1 Situering

Als bijlage gaat de derde *Landenstrategienota 2017-2021* voor de ontwikkelingssamenwerking tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika in haar Nederlandse (bijlage 1) en Engelse versie (bijlage 2). Zij bevat een indicatief samenwerkingsprogramma voor de volgende vijf jaar, en werd in overleg met de Zuid-Afrikaanse overheid voorbereid en uitgeschreven.

Deze landenstrategienota (LSN) werd uitgewerkt in lijn met de internationale principes van het *Mondiaal partnerschap voor effectieve ontwikkelingssamenwerking (Busan, 2011)*¹. Dit partnerschap schaart zich achter volgende principes die door alle actoren van ontwikkelingssamenwerking erkend worden: eigenaarschap, focus op resultaten, partnerschap met het oog op bereiken van resultaten, transparantie en gedeelde verantwoordelijkheid.

De landenstrategienota levert een bijdrage aan de beleidsprioriteiten van de Zuid-Afrikaanse overheid en aan de prioriteiten van de Vlaamse overheid inzake ontwikkelingssamenwerking. De algemene doelstelling is het leveren van een bijdrage aan klimaatadaptatie met het oog op het bevorderen van een klimaatweerbare samenleving en een inclusieve groene economie in Zuid-Afrika.

1.2 Beleidskader

Het beleidskader voor de landenstrategienota is terug te vinden in het kaderdecreet ontwikkelingssamenwerking, en een aantal beleidsdocumenten. Ze worden hieronder kort toegelicht.

Het kaderdecreet ontwikkelingssamenwerking (2007)

Hoofdstuk VI, Artikel 13 van het kaderdecreet betreffende ontwikkelingssamenwerking bepaalt:

“Voor elk partnerland bepaalt een landenstrategienota het te volgen beleid. Die landenstrategienota is ingebed in al bestaande ontwikkelingsplannen van het partnerland. Ze wordt in een beleidsdialoog met het partnerland opgemaakt. De landenstrategienota gaat minstens in op de doelstellingen, specifieke sectoren, transversale thema’s, actoren en

---

¹ The Busan Partnership for effective development cooperation, 2011:
<https://www.oecd.org/dac/effectiveness/Busan%20partnership.pdf>

samenwerkingsvormen die voor het partnerland aangewezen zijn. Afhankelijk van de specifieke context binnen het desbetreffende partnerland, bepaalt de landenstrategienota de inhoudelijke afbakening van de sectoren, de inbedding van de transversale thema's en de eventuele samenwerking tussen de verschillende actoren. De landenstrategienota maakt deel uit van de beleidsnota of de beleidsbrief van de minister bevoegd voor ontwikkelingssamenwerking. De landenstrategienota wordt voorgelegd aan de strategische adviesraad van het beleidsdomein waartoe ontwikkelingssamenwerking behoort en aan het Vlaams Parlement. Een landenstrategienota wordt regelmatig en in overleg met het partnerland geëvalueerd."

De Beleidsnota 2014-2019 , Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking

De beleidsnota 2014-2019 voorzag een evaluatie van de samenwerking met Zuid-Afrika², met het oog op bijsturing van de ontwikkelingssamenwerking.

"... Ook Vlaanderen heeft meer economische accenten gelegd binnen zijn steun voor het armoedebeleid van Zuid-Afrika. Conform de afspraken met de Zuid-Afrikaanse overheid zetten we in op innovatieve en pilootinitiatieven. Zuid-Afrika blijft een belangrijke partner in het Vlaams buitenlands beleid, maar gezien de economische ontwikkeling van dit land evalueren we de positie van Zuid-Afrika als partner van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking. Ik voorzie de tussentijdse evaluatie van de huidige strategienota 2012-2016 in 2015..."

De resultaten van de tussentijdse evaluatie waren overwegend positief, en dit wat betreft relevantie, coherentie, effectiviteit, efficiëntie en impact. Uit de evaluatie bleek ook dat Vlaanderen, net zoals andere donoren zijn ontwikkelingssamenwerking met Zuid-Afrika reeds geheroriënteerd heeft naar samenwerking die aangepast is aan de noden en mogelijkheden van een midden-inkomensland zoals Zuid-Afrika. Dit houdt onder meer in dat er geïnvesteerd werd in hoogwaardige technische bijstand, inclusief onderzoek en academische uitwisseling. Meer specifiek heeft Vlaanderen een relevante bijdrage geleverd aan onderzoek en beleidsvoorbereiding inzake sociale economie en sociaal ondernemerschap. Een van de aanbevelingen uit de tussentijdse evaluatie is om te investeren in de ontwikkeling van sociaal ondernemerschap in de toekomstige samenwerking.

De beleidsbrief Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking. Beleidsprioriteiten 2016-2017

In de Beleidsbrief Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking Beleidsprioriteiten 2016-2017³, wordt de landenstrategienota Vlaanderen-Zuid-Afrika als volgt aangekondigd:

"In de loop van 2016 heeft mijn administratie de nieuwe prioriteiten voor de toekomstige samenwerking met Zuid-Afrika afgetoetst met de Zuid-Afrikaanse autoriteiten. De samenwerking zal focussen op de creatie van tewerkstelling en groene economie, met bijzondere aandacht voor het klimaatbestendig maken van economische groei. De bijdragen in kader van de samenwerking met Zuid-Afrika vanaf 2017 dienen voor 100% te beantwoorden aan de criteria voor internationale klimaatfinanciering. Deze integratie van de economische, sociale en ecologische dimensies kadert in de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling. In het najaar van 2016 zullen mijn diensten in overleg met de Zuid-Afrikaanse partner de onderling overeengekomen prioriteiten doorvertalen in een ontwerp van strategienota 2017-2021, die ik in het voorjaar van 2017 ter goedkeuring zal voorleggen aan de Vlaamse Regering."

---

² Beleidsnota 2014-2019, Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking, p.41 – <http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2014-2015/g147-1.pdf>

³ Beleidsbrief Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking Beleidsprioriteiten 2016-2017, zie o.m. pp. 35-36, p. 38 en p. 40 - <http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2016-2017/g929-1.pdf>

Strategienota Vlaanderen en Zuidelijk Afrika: partners in een veranderde wereld

De landenstrategienota voor ontwikkelingssamenwerking tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika, geeft uitvoering aan de *Strategienota Vlaanderen en Zuidelijk Afrika: partners in een veranderde wereld*⁴, die op 15 april 2016 goedgekeurd werd door de Vlaamse Regering:

*“... In haar samenwerking met Zuid- Afrika verlegt de Vlaamse Regering de klemtoon van haar inspanningen naar samenwerking om de gevolgen van de klimaatverandering te bestrijden. Dit gebeurt onder meer door initiatieven ter bevordering van de groene economie in Zuid-Afrika te ondersteunen, met het oog op de creatie van tewerkstelling. Gezien de hoge graad van (jeugd)werkloosheid en de daarmee gepaard gaande ongelijkheid en armoede onder de bevolking is dit nog steeds één van de topprioriteiten van de Zuid-Afrikaanse regering...
... Bijzondere aandacht gaat naar sociaal ondernemerschap, het ontwikkelen van innovatieve modellen inzake ondernemerschap, en het aangaan van multi-actor partnerschappen in de groene economie...”*

De Vlaamse ontwikkelingssamenwerking anno 2030: naar een nieuwe identiteit voor Vlaanderen als partner in ontwikkeling

Bovengenoemde nota werd op december 2016 goedgekeurd door de Vlaamse Regering en definieert de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking als volgt:

*“De Vlaamse ontwikkelingssamenwerking investeert in mondiale, duurzame ontwikkeling, waarbij niemand achterblijft. Om binnen de draagkracht van onze planeet welzijn en rechtvaardige welvaart te realiseren stimuleren we innovatie, werken we vanuit een systeembenadering, stellen we samenwerking centraal.
We promoten daarbij goed bestuur, mensenrechten en gender”⁵.*

Deze aanpak respecteert de kernprincipes en voorwaarden van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking zoals opgenomen in het huidige kaderdecreet, maar vertaalt ze nu naar het nieuwe discours van o.m. de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling.

De belangrijkste elementen uit deze nota werden eveneens opgenomen in de voorliggende landenstrategienota Vlaanderen-Zuid-Afrika 2017-2021.

1.3 Overzicht van de huidige samenwerking met Zuid-Afrika

De aanvang van de samenwerking tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika kent een lange voorgeschiedenis en werd bezegeld met een intentieverklaring tussen beide regeringen in 1994, het jaar waarin de eerste democratische Zuid-Afrikaanse regering aan de macht kwam. In augustus 2001 werd het Memorandum of Understanding (MoU) inzake ontwikkelingssamenwerking tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika ondertekend. Vanaf 2005 werd de ontwikkelingssamenwerking in vijfjarige landenstrategienota's neergeschreven, waarover onderhandeld is tussen beide overheden. De uitvoering van deze landenstrategienota's werd ook telkens tussentijds geëvalueerd. Voor de uitvoering van deze landenstrategienota's was er jaarlijks een indicatief budget: voor de periode 2005-2009 bedroeg dat € 4,5 miljoen per jaar, en voor de periode 2012-2016 een budget van € 5 miljoen per jaar (of € 25 miljoen voor de periode 2012-2016).

De landenstrategienota 2012-2016 focuste voornamelijk op de ondersteuning van de sociale economie en het sociale ondernemerschap in Zuid-Afrika. Eén van de aanbevelingen van de tussentijdse evaluatie van 2015 was de opgebouwde ervaring en expertise hieromtrent mee te nemen naar een volgende landenstrategienota.

---

⁴ Vlaanderen en zuidelijk Afrika: partners in een veranderde wereld, april 2016, pp. 57-58
<http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1196069>

⁵ De Vlaamse ontwikkelingssamenwerking anno 2030: naar een nieuwe identiteit voor Vlaanderen als partner in ontwikkeling, december 2016, p. 11: <https://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2016-2017/g1008-1.pdf>

1.4 Voorbereiding van de landenstrategienota 2017-2021: verloop van de beleidsdialoog

De derde bilaterale landenstrategienota voor ontwikkelingssamenwerking tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika 2017-2021 kreeg gestalte door middel van dialoog en overleg tussen de betrokken partijen. De consultaties tussen de Vlaamse overheid en International Development Cooperation (IDC) van National Treasury Zuid-Afrika namen een aanvang in mei 2016 en verliepen in verschillende fasen. Ze worden hieronder kort toegelicht.

(a) Tijdens een eerste overleg tussen vertegenwoordigers van de Vlaamse (Departement Buitenlandse Zaken) en Zuid-Afrikaanse overheid (IDC: National Treasury) in mei 2016 in Pretoria, werden op basis van een krachtlijnnnota een aantal leidende principes vastgelegd. De krachtlijnen zijn:

Beleidscontext:

- Samenwerking tussen de regeringen van Vlaanderen en Zuid-Afrika is in lijn met de internationale engagementen inzake de effectiviteit van de hulp (Busan 2011);
- Agenda 2030 inzake Duurzame Ontwikkeling is het internationale beleidskader voor LSN 2017-2021;
- LSN 2017-2021 is in lijn met de nieuwe Europese Consensus voor ontwikkeling, onderschreven door de lidstaten, de Europese Commissie en het Europees Parlement op 19 mei 2017;
- LSN 2017-2021 draagt bij aan de beleidsprioriteiten van de Zuid-Afrikaanse overheid inzake klimaatverandering, groene economie en jobcreatie;
- LSN 2017-2021 is in lijn met de beleidsprioriteiten inzake ontwikkelingssamenwerking van de Vlaamse overheid zoals hierboven beschreven onder *2. Beleidskader*;

Inhoud programma ontwikkelingssamenwerking 2017-2021:

De *algemene doelstelling* van het programma is bij te dragen tot de realisatie van SDG 13 van Agenda 2030, namelijk *het dringend ondernemen van actie om klimaatverandering en de impact ervan te bestrijden*.

Het programma voldoet aan volgende voorwaarden:

- Het streeft coherentie tussen alle initiatieven en projecten na die uitgevoerd worden onder de LSN 2017-2021;
- Alle projecten kunnen voor 100% aangerekend worden voor klimaatfinanciering;
- De financiële steun mag zowel voor adaptatie als mitigatie doeleinden gebruikt worden;
- De acties dragen bij tot de bevordering van een groene en inclusieve economie in Zuid-Afrika en het creëren van groene jobs en bevorderen van sociaal ondernemerschap;
- Er wordt een systeembenadering gehanteerd, waarbij onderzoek, het opzetten van pilootprojecten en beleidsbeïnvloeding een rol spelen;
- Om de efficiëntie van de samenwerking te verhogen worden multi-actor partnerschappen opgezet: het kan gaan om actoren uit de civiele maatschappij, kennisinstellingen, internationale organisaties, de overheid en de private sector.
- Er wordt naar gestreefd om over de sectoren heen te werken, waarbij een geïntegreerde multi-sector benadering gehanteerd wordt;
- Gender, goed bestuur en sociale inclusie zijn basisvoorwaarden en vergen een horizontale en vertikale benadering;
- Projecten kunnen op nationaal, provinciaal dan wel lokaal niveau uitgevoerd worden;
- Het budget bedraagt € 25 miljoen voor een periode van 5 jaar.

(b) Omdat de samenwerking met Zuid-Afrika een nieuwe wending kreeg, door onder meer expliciet in te zetten op klimaatfinanciering en de bevordering van een groene economie, werd een studiebureau ingezet om de nodige expertise aan te leveren, en deze omschakeling te realiseren.

Het studiebureau bereidde een rapport voor, nl. *A theory of change for Country Strategy Paper III (2017-2021) between the Government of Flanders and the Government of the Republic of South Africa*⁶. Hetzelfde studiebureau begeleidde twee workshops om de doelstellingen van de Vlaamse bijdragen helder te bepalen voor de landenstrategienota 2017-2021.

- 1 workshop waaraan vertegenwoordigers van de Vlaamse (Departement Buitenlandse Zaken en Algemene Vertegenwoordiging van de Vlaamse Regering in Pretoria) en Zuid-Afrikaanse overheid (IDC: National Treasury en Departement Leefmilieu) deelnamen, evenals een aantal vertegenwoordigers van de civiele maatschappij en internationale instellingen;
- 1 consolidatieworkshop met vertegenwoordigers van de Vlaamse en de Zuid-Afrikaanse overheid om de grote lijnen van het samenwerkingsprogramma te verfijnen.

(c) Op basis van het rapport van het studiebureau en de resultaten van de workshops, werd in een volgende ronde het indicatieve samenwerkingsprogramma op punt gesteld door vertegenwoordigers van de Vlaamse en Zuid-Afrikaanse Regering.

(d) Na goedkeuring van dit samenwerkingsprogramma, werd het ontwerp van landenstrategienota verder afgewerkt tussen de vertegenwoordigers van de Vlaamse en Zuid-Afrikaanse regering.

1.5 Inhoud van de landenstrategienota

De algemene doelstelling van de landenstrategienota 2017-2021 voor ontwikkelingssamenwerking tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika is een bijdrage te leveren aan klimaatadaptatie als een middel om de transitie van Zuid-Afrika naar een klimaatweerbare samenleving en een inclusieve groene economie te bevorderen. Op deze wijze zal de landenstrategienota 2017-2021 bijdragen aan het overwinnen van de drievoudige uitdaging waar Zuid-Afrika voor staat, nl. armoede, ongelijkheid en werkloosheid. Meer specifiek beoogt de landenstrategienota (1) de kennis te verhogen inzake klimaatadaptatie en (2) actieve participatie te verhogen van verschillende actoren – overheid, civiele maatschappij, private sector, kennisinstellingen, multilaterale organisaties en lokale gemeenschappen – inzake klimaatadaptatie.

Beoogde resultaten zijn: modellen inzake sociaal ondernemerschap en jobcreatie m.b.t. klimaatadaptatie te ontwikkelen, de capaciteit van het Zuid-Afrikaanse *Ministry of Environmental Affairs* te versterken inzake beleidsvoorbereiding, monitoring en evaluatie m.b.t. klimaatadaptatie, toegang tot alternatieve financiering te versterken, lokale gemeenschappen in staat te stellen met de gevolgen van klimaatadaptatie om te gaan, klimaatadaptatie te integreren in de ontwikkelingsagenda en in het omgaan met noodsituaties, en verschillende actoren te betrekken bij klimaatadaptatie activiteiten.

De landenstrategienota 2017-2021 bevat drie hoofdstukken, en drie bijlagen die hieronder kort toegelicht worden. Het eerste hoofdstuk beschrijft de ontwikkelingssamenwerking tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika met daarin een korte beschrijving van de ontwikkelingssamenwerking, een overzicht van de officiële hulp van Vlaanderen aan Zuid-Afrika en de geleerde lessen uit de tussentijdse evaluatie.

In het tweede hoofdstuk komen volgende punten aan bod: (1) een beschrijving van de contextanalyse: klimaatadaptatie, groene economie en job creatie, (2) uitgangspunten en basisassumpties voor het voorgestelde programma en (3) de veranderingstheorie (of samenwerkingsprogramma) met het resultatenkader.

Het derde hoofdstuk bevat het management van het programma: (1) beheer van het programma, (2) programmering van CSP 2017-2021, (3) monitoring en evaluatie, (4) financiële engagementen en (5) risicobeheer.

Bijlage 1 bevat een bondige contextanalyse van de sociale, economische, politieke en bestuurlijke situatie in Zuid-Afrika en de beleidsprioriteiten van de Zuid-Afrikaanse overheid. In bijlage 2 worden

---

⁶ One World Sustainable Investments, *A theory of Change for Country Strategy Paper (2017-2021) between the Government of Flanders and the Government of the Republic of South Africa*, 30 November 2016, 105 pp.

de visie en doelstellingen van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking toegelicht, en [bijlage 3](#) bevat een beschrijving van de klimaataanrekenbaarheid van de Vlaamse subsidies.

2. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE BEGROTING VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

De landenstrategienota bepaalt dat voor de financiering van het programma kan gerekend worden met een gemiddeld *indicatief budget* van € 5 miljoen per jaar. Deze *indicatie* is nodig om de omvang te kunnen schatten van de activiteiten die voor identificatie en formulering in aanmerking komen. De strategienota op zich is echter geen juridisch bindend stuk. Zij bevat een moreel maar geen afdwingbaar financieel engagement.

Alle projecten en programma's die op grond van deze landenstrategienota zullen geïdentificeerd en geformuleerd worden, en die wel een concrete financiële verbintenis impliceren, zullen afzonderlijk voor advies aan de Inspectie van Financiën, en voor goedkeuring aan de Vlaamse regering worden voorgelegd (bij subsidies die de 250.000 euro overstijgen).

De uitvoering van het programma kan geraamd worden op € 25 miljoen over een periode van vijf jaar, of ongeveer € 5 miljoen per jaar.

De projecten die gestalte zullen geven aan de uitvoering van deze landenstrategienota zullen aangerekend worden op begrotingsartikel DBO/1DE-A-2-AA/WT. Op dit artikel was de voorbije jaren telkens ca. € 18-19 miljoen vastleggingskrediet beschikbaar. De Vlaamse Regering gaat uit van een besteding van € 5 miljoen per jaar voor elk van haar drie partnerlanden. Het saldo gaat voornamelijk naar de samenwerking met multilaterale organisaties zoals WHO, UNAIDS, UNICEF, enz. Dit engagement past dus binnen de jaarlijks beschikbare budgettaire middelen.

De Inspectie van Financiën verstrekte gunstig advies op 30 mei 2017.
Kopie van dat advies gaat als bijlage.

Het akkoord van de Vlaamse minister bevoegd voor Financiën en Begroting werd gevraagd op 2 juni 2017.

3. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE LOKALE BESTUREN

- a) personeel: het voorstel heeft geen weerslag op gebied van personeelsinzet.
- b) werkingsuitgaven: het voorstel heeft geen weerslag op de lopende uitgaven.
- c) investeringen en schuld: het voorstel heeft geen investeringen als gevolg.
- d) ontvangsten: het voorstel resulteert niet in bijkomende ontvangsten.
- e) conclusie: het voorstel heeft geen weerslag op de werking van de lokale besturen.

4. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP HET PERSONEELSBESTAND EN DE PERSONEELSBUDGETTEN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand en op het personeelsbudget, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid betreffende personeel en organisatieontwikkeling, niet vereist is.

5. KWALITEIT VAN DE REGELGEVING

Reguleringsimpactanalyse (RIA)

Dit voorstel van beslissing heeft geen bijkomende regelgeving tot gevolg. Er is daarom geen reguleringsimpactanalyse vereist.

Wetgevingstechnisch en taalkundig advies

Voor dit voorstel van beslissing is geen wetgevingstechnisch en taalkundig advies vereist.

6. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° de als bijlage bij deze nota gevoegde *Landenstrategienota voor de ontwikkelingssamenwerking Vlaanderen –Zuid-Afrika 2017-2021* goed te keuren;

2° de Vlaamse minister bevoegd voor ontwikkelingssamenwerking te gelasten met de uitvoering ervan.

De Minister-president van de Vlaamse Regering
De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed

Geert BOURGEOIS

Bijlagen:

- Bijlage 1 :
Landenstrategienota voor ontwikkelingssamenwerking 2017-2021 tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika – Nederlandstalige versie
- Bijlage 2:
Landenstrategienota voor ontwikkelingssamenwerking 2017-2021 tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika – Engelstalige versie
- Bijlage 3:
Tussentijdse evaluatie van de Landenstrategienota ontwikkelingssamenwerking (2012-2016) tussen de Vlaamse Regering en Zuid-Afrika – Nederlandstalige versie
- Bijlage 4:
Tussentijdse evaluatie van de Landenstrategienota ontwikkelingssamenwerking (2012-2016) tussen de Vlaamse Regering en Zuid-Afrika – Engelstalige versie
- Bijlage 5:
Advies van de Inspectie van Financiën d.d. 30/05/2017